

20 Flens stad

STATIONSSAMHÄLLE

Flens station är från 1892 och är statligt byggnadsminne.

I och med järnvägarnas utbyggnad på 1800-talet blev Flen en av landets viktigaste järnvägsknutpunkter. Västra stambanan blev klar 1862 och den korsande järnvägslinjen Grängesberg-Eskilstuna-Flen-Oxelösund blev klar 1877. Flen utvecklades till den största järnvägsstationen i länet. Invid järnvägen växte det fram ett stationssamhälle med villor och industrier. Flen blev municipalsamhälle 1901 och stad 1949.

Flen har fått sitt namn efter socknen. Stationen anlades på Orresta mark och samhället expanderade under tidigt 1900-tal på Orresta, Salsta, Nybble och Flens bys marker. I östra kanten av staden går Flensån och öster om ån låg Flens by som var en viktig knutpunkt förr i tiden med ett gästgiveri utmed den äldre landsvägen. I nutid har det funnits ett hotell och en bensinmack invid väg 55. Från att ha varit en viktig hållpunkt utmed landsvägen har Flen övergått till att bli en järnvägsknut.

Från tiden före stationssamhället märks Orresta gård med en välbevarad mangårdsbyggnad från 1870–1929. Orresta är byggnadsminne. Huset flankeras av en flygel med ursprung i mitten av 1700-talet. Byggnaderna har ljus puts och gröna snickerier. På norra sidan om

stationen finns ett rutnät av gator som speglar den första stadsplanen från 1902 medan den södra sidan vuxit fram mer organiskt, här följer gatorna terrängen. 1890-talet var en expansiv period då det uppfördes många byggnader. Järnvägsstationen från 1892 och stationens perrongtak är byggnadsminnen. Stationen är uppförd efter ritningar av Folke Zettervall som tog fram typritningar för stationshus. Exteriören är välbevarad med ursprunglig prägel. Interiören är delvis ombyggd. Intill stationen ligger järnvägshotellet från 1896 som idag hyser Flens turistbyrå. Staden växte från järnvägsstationen och utåt.

På norra sidan om stationen fanns tidigt en rad industri- och företagsbyggnader. Ovanför dessa uppfördes flerfamiljshus i trä i två våningar och högre upp i sluttningen villor omgivna av trädgårdar. De äldsta villorna ligger i sluttningen norr om stationen, de är panelklädda eller putsade i ljusa färger med tegeltak. Villa Skoga, ett hus på Storgatan från 1902 är en välbevarad tvåvåningsbyggnad uppförd för att rymma både verksamhet och bostäder. Här på den norra sidan ligger även samlingslokalen Tea, uppförd för IOGT i början av 1900-talet. Högre upp i sluttningen blir villorna större och allt

mer påkostade. Högst upp på höjden ligger Tuleparken med Flens hembygdsgård. Byggnaderna i Tuleparken är ditflyttade från andra platser i kommunen, bland dessa märks Nämndemansgården från Flens by. Norra sidan om järnvägen har fortfarande fabriker och företag närmast stationen, följt av köpcentrum och dagligvaruhandel.

På södra sidan järnvägen fanns mejeri och missionshus i början av 1900-talet. År 1902 uppfördes ett bankhus som alltjämt är en landmärke i Flen genom sin arkitektoniska utformning. Vid mitten av 1900-talet hade södra sidan fått en officiell prägel med stadshus och en plan framför stationen med park. Här låg även pastorsexpeditionen. Under 1900-talets andra hälft har det byggts flerfamiljshus ända ner till Gårdsjön. Hyreshusen är i olika utföranden från olika decennier. Vid Gårdsjön finns det några fornlämningar, som högar och stensättningar som berättar om kontinuitet bakåt till förhistorisk tid.

Flens stad har vuxit successivt med egnahemsvillor, radhus, kedjehus och hyreshus i olika utföranden. Bebyggelsen kan delvis liknas vid årsringar även om det finns yngre inslag i många områden. Från 1900-talet finns representativa egnahemsområden från samtliga årtionden. Staden har kvar flera välbevarade gatustråk med prägel från den tid bebyggelsen uppfördes. Det finns en rad byggnader med arkitektoniska kvaliteter som speglar sin tillkomsttid och som har stor betydelse för förståelsen av staden framväxt. De omfattar olika typer av byggnader, från äldre villor i slutningen norr om Storgatan till punkthus vid Sveaparken.

År 2011 togs det fram en kulturhistorisk områdesbeskrivning som presenterade olika delar av staden och deras karaktär. Den framhåller att det finns stora kvaliteter inom de olika områdena och enskilda byggnader med byggnadshistoriska värden. En byggnadsinventering av enskilda byggnader skulle kunna fördjupa bilden ytterligare och ta fram mer detaljerade råd inför förändringar inom kvarteren.

Tuleparken är stadens hembygdsgård och en lugn oas.

I en snäv sväng i Flen ligger stadens gamla bankhus, en märkesbyggnad genom sin karaktäristiska arkitektur.

VIKTIGA VÄRDEBÄRARE

- Järnvägsstationen med perrong och ett äldre järnvägshotell som bildar en välbevarad stationsmiljö från slutet av 1800-talet är statligt byggnadsminne.
- Stadens struktur med rutnätsstad i norr och organiskt framväxt gatunät i söder.
- Äldre villabebyggelse som speglar stations-samhällets utveckling.
- Stadens successivt tillkomna bebyggelseområden som bildar årsringar.
- Offentliga byggnader och industribyggnader utmed järnvägen som speglar stadens näring och offentliga verksamhet.
- Orresta gård med huvudbyggnad och flygelbyggnad från 1870-1929 är byggnadsminne.

ATT TÄNKA PÅ

- Järnvägsstationen och perrongtaket är statliga byggnadsminnen med utförligt regelverk för deras användning och underhåll.
- Stadens struktur ska vidmakthållas där olika generationers planering tillåtit lämna tydliga avtryck.
- Villabebyggelsen från tidigt 1900-tal ska underhållas så att deras karaktär består.
- Bebyggelsens struktur och skala med färgsättning och materialval ska vara vägledande vid förändringar i bebyggelsen.
- Nyttillskott inom befintliga bebyggelseområden ska underordna sig befintlig karaktär när denna är tydlig.